

# FAIR NEWS INSIDE VELETRŽNÍ LISTY

21. SVĚT KNIHY PRAHA BOOK WORLD PRAGUE 2015 SOBOTA 16. 5.  
mezinárodní knižní veletrh a literární festival International Book Fair and Literary Festival SATURDAY 16. 5.

## Proměny slunečné Alexandrie

Egyptský spisovatel **IBRÁHIM ABD AL-MAGÍD** je mnohdy připodobňován k Nagíbu Mahfúzovi. Od nositele Nobelovy ceny za literaturu se však Al-Magíd liší v jedné podstatné věci. Na rozdíl od Mahfúze nezavštívil své literární dílo Káhiře, nýbrž přístavní Alexandrii. O proměnách tohoto města a svém díle hovořil autor před početným publikem.



„Dnes již to není ta blyštivá Alexandrie, o které jsem mnohé napsal,“ říká o svém rodném městě. Al-Magídova nejslavnější díla se zabývají obdobím druhé světové války, kdy byla egyptská metropole útočištěm mnoha učenců vyhnaných ze svých vlastí. Alexandrie měla ráz jednoho z největších

center středomořské kultury. Byla známa svou tolerantní a vlídnou tvář a její bohatství umocňovaly různorodé národnostní menšiny jako Řekové, Syřané, Židé, či egyptští křesťané. Autor však pojednává i o následných desetiletích, která Alexandrii proměnila. „V sedmdesátých letech přišla Alexan-

drie o svou toleranci. Stala se wahábiistickým městem, tedy obchody Evropanů se zavřely, Syřané odjeli. Alexandrii začala svírat náhoda nepřátelská k cizincům,“ dodává spisovatel.

Proměnila se však i situace v egyptské literatuře. „Objeví se literáři prolamující sociální tabu. A máme tu novou generaci, soustředící se na témata mimo střední proud,“ odpovídá Al-Magíd na jednu z otázek doc. Františka Ondráše, moderátora pořadu. Sám spisovatel nemá k mladým umělcům daleko. Ve své knize z roku 2011 píše o událostech na náměstí Tahrir. Zmiňuje se o graffiti, o tvorbě mladých umělců. Vyzdvihuje však i význam poezie a krátkých filmů, jež dle něj nejrychleji dokáží reagovat na dění v dynamických dobách.

A kterého českého autora si Ibrahim Abd Al-Magíd nejvíce oblíbil? „Četl jsem Karla Čapka, Válku s mlouky. Ale cítím se být existencialistou, a proto pokud mám někoho jmenovat, tak možná Franze Kafku.“ OŠ



## Ázerbájdžánská literatura míří do světa

V loňském roce se návštěvníkům veletrhu Svět knihy poprvé v roli vystavovatele představil Ázerbájdžán. Jeho účast byla natolik úspěšná, že se s knižní produkcí této země setkáváme letos znovu. „Jsme rádi, že tu opět můžeme být. Loni se prezentovalo především naše ministerstvo kultury a letos dostalo prostor překladatelské centrum,“ říká ředitelka tohoto centra **AFAG MASUD**. „Zabýváme se překlady už více než dvacet let. Z české literatury jsme přeložili například Jaroslava Haška. Návštěvníkům veletrhu chceme představit nejen naši knižní produkci, ale i tituly, které jsou do ázerbájdžánštiny překládány. Bohužel musím s politováním konstatovat, že jsme nepřivezli žádný překlad naší literatury do češtiny. Jsme teprve na začátku. Dosud jsme se okolním světem komunikovali přes Rusko, ale to se nyní mění. Ázerbájdžán je stejně jako Česko samostatný stát a už pro vzájemnou komunikaci nepotřebujeme třetí stranu, můžeme překládat přímo z jazyka do jazyka,“ říká Afag Masud. „Jsem ráda, že jsme se tady na veletrhu setkali s překladateli i předsedou českého PEN klubu, s nimiž jsme hovořili o kontaktech na české autory. Naše vzájemná spolupráce se rozvíjí. Věřím proto, že příští rok už některou z našich knih přeloženou do češtiny návštěvníkům veletrhu přivezeme.“ JAM

## CENA JIŘÍHO THEINERA DO RUKOU SJARHEJE SMATRYČENKY

V pořadí pátým laureátem prestižní Ceny Jiřího Theinera spjaté s mimořádnými zásluhami za šíření české literatury v zahraničí se stal osmatřicetiletý běloruský bohemista a překladatel **Sjarhej Smatryčenka**. V pátek odpoledne převzal cenu z rukou předsedy odborné poroty Vladimíra Pistoria. „Je řada Bělorusů, kterým běloruština není ukradená, rádi by udělali něco pro to, aby žila dál,“ přiznal čerstvý držitel ceny, který se snaží zájem o svou mateřštinu prohlubovat i vydáváním překladové literatury. Veletržním listům prozradil, podle jakého klíče vybírá autory pro běloruská vydání.

„Nějaký zvláštní klíč neexistuje, snažím se o vyrovnanost – dobovou, žánrovou, genderovou, tematickou. Samozřejmě to dílo by mělo být kvalitní a čtivé, samozřejmě překladatelné a srozumitelné Bělorusům. Velkou výhodou je aktuálnost, přičemž tím myslím jak čerstvě vydané novinky, tak starší texty, aktuální pro Bělorusko dnes. Jako příklady uvedu Havlovy eseje nebo Hájičkovu Rybí krev (v Bělorusku, tak silně postiženém Černobylem, se zrovna naprosto netransparentně staví nová atomová elektrárna). Často ale nějaké texty překládáme příležitostně, například pro tematická čísla různých časopisů.“

S konkrétní podobou překladatelské práce S. Smatryčenky se krátce seznámili i návštěvníci pátečního slavnostního aktu, když autor zarecitoval svůj překlad básně Václava Hraběte Ukolébavka, u nás velmi důvěrně známé zejména ve zhudebněné verzi Vladimíra Mišíka pod názvem Ty II.



## Století egyptských povídek

Jednou ze zajímavých událostí letošního veletrhu bylo pro milovníky arabské literatury představení knihy **Moderní egyptské povídky**. Ta byla pokřtěna v pátek odpoledne za účasti **CHARÍFA BAHBOUHA**, zástupce nakladatelství Dar Ibn Rushd.



Tato sbírka, sestavená nejen z povídek velikánů egyptské prózy, ale i z textů mladých autorů, přibližuje českému čtenáři díla vydaná od roku 1913 do současnosti. Na překladu se podílelo mnoho vyučujících a studentů Ústavu Blízkého východu a Afriky FF UK pod vedením doc. Františka Ondráše. Někteří z nich v pořadí osobně přečetli krátké úryvky. Není bez zajímavosti, že několik povídek v knize bylo přeloženo do slovenštiny. Díla arabských spisovatelů si tak ve svém jazyce mohou vychutnat i naši východní sousedé.

Sbírka vychází u příležitosti veletrhu Svět knihy, v souvislosti s čestným hostováním Egypta. Ukazuje se opět, jaký

vliv má tato událost na český knižní trh. Podobná situace nastala i před čtyřmi lety, kdy Průmyslový palác přivítal zástupce Saudské Arábie. Tehdy překladatelé také spojili své síly a vydali knihu Antologie moderních arabských povídek.

Ostatně, největší důkaz toho, že Moderní egyptské povídky byly vydány právě u příležitosti tohoto týdne, předložil na závěr programu Charif Bahbouh. „Prosím čtenáře, aby neotvírali knihu příliš prudce. Tiskaři dokončili svou práci teprve dnes v noci a lepidlo ještě nestačilo zcela zaschnout,“ varoval příliš horlivě zájemce o arabskou literaturu.

## AUDIOKNIHA ROKU PODRUHÉ

Je asi zbytečné dodávat, že fenoménem posledních let, který si získává stále větší prostor na výsluní všeobecného zájmu, jsou audioknihy.

A tak je zcela přirozené, že počínaje loňským rokem se i v produkci audioknih soutěží o titul těch nej. **Ceny za audioknihy roku 2014** byly předány v rámci Světa knihy v pátek odpoledne. Za nejlepší zvuk byl oceněn titul **Solaris** vydavatelství Tympanum. Nejlepším interpretem se stal **Oldřich Kaiser** za mimořádné ztvárnění novely Bohumila Hrabala *Bambini di Praga* 1947 (Radioservis).

Za nejvydařenější dětský titul zvolila porota **Babičku drsňačku** z vydavatelství Tympanum. Nejlepší audioknihou v kategorii četba se stal **Muž z ostrova Lewis** v podání **Jiřího Dvořáka** z produkce OneHotBook. Nejlepší audioknihou v kategorii dramatizace byl zvolen rozhlasový titul **4x komisař Maigret** (potřetí) z produkce Radioservis.

A cenu posluchačů si odnesla **Anal-fabetka, která uměla počítat** Jana-se Jonassona v podání **Martina Stránského** na etiketě Panteon. Martin Stránský získal i mimořádnou cenu za přínos v oblasti audioknih.

Absolutním vítězem za rok 2014 je **Muž jménem Ove**, kterého pro OneHotBook načetl **Jan Vlasák**. IK

## Veletržní šampioni aneb Dětská radost v literárním klání



Hned dvě literární soutěže pro děti a mládež proběhly v pátek během veletržního programu. V rámci kampaně na podporu četby **ROSTEME S KNIHOU** je připravila společnost Svět knihy.

Nejprve byly dopoledne vyhlášeny výsledky soutěže s názvem **Kniha v hlavní roli**. Ve třech věkových kategoriích se celkem sešlo přes dva a půl tisíce účastníků, z nichž porota vybrala po deseti v každé kategorii. Úspěšní autoři byli pozváni na slavnostní vyhlášení, které moderoval a nejzdařilejší práce četl herec Lukáš Hejlik se svou kolegyní Věrkou Hollou. Vítězové obdrželi věcné dary a diplom kampaně (na snímku vítězka 3. kategorie Magdaléna Nešněrová).

Po poledni se rozpoutal lýtý boj, přesněji **Souboj čtenářů**, ve kterém je nutné prokázat opravdu vynikající znalosti knih, z jejichž obsahu dostávají žáci 6. tříd záložné otázky. Do letošního ročníku se zapojilo 69 třídních kolektivů z celé republiky. Ve finálovém veletržním live kole nakonec štěstí přálo opět těm nejpřípravenějším, tedy žákům ze ZŠ v Orlové. JCh





# Jaké je být spisovatelem za humny

V pátek odpoledne pozval moderátor Jiří Podzimek ke společnému povídání dva výrazné české autory s dlouholetou zahraniční zkušeností PATRIKA OUŘEDNÍKA a JANA NOVÁKA.



Různorodých témat, která tradičně fundovaný Jiří Podzimek v rámci debaty otevřel, byla skutečně celá řada. Od sžívání se s dalším jazykem, přes toleranci čtenářů ke slangu a vulgarismům, která je podle Jana Nováka u nás stále předpojatější než v Americe. Reč přišla i na vztah obou autorů k literárním cenám a titulům, jimiž byli v minulosti ověňováni. Patrika Ouředník přiznal, aniž by chtěl jakoukoliv z nich znevážit, že nejvíce ho potěšila jedna drobnější francouzská cena, která byla vyvážena dvanácti lahvemi „velmi, ale velmi, dobrého vína“. Na přetřes přišla i nakladatelská politika, kde si Jan Novák postěžoval, že malý tuzemský trh neumožňuje existenci

plnohodnotných literárních agentů jako za oceánem. Patrika Ouředník popsal situaci ve Francii poměrně optimisticky s ohledem na respekt, který veřejnost k literatuře stále chová, ale skepticky dodal, že ani tam nemůže taková situace trvat věčně. „Je tedy možné se výhradně psaním knih v Americe nebo ve Francii uživit?“ zajímal se Jiří Podzimek. Patrika Ouředník popsal, že v současnosti působí ve Francii zhruba dva tisíce spisovatelů, kteří pravidelně publikují a vysloveně literární tvorbou se jich živí přibližně osm až dvanáct. A Jan Novák lakonicky dodal: „Já bych se asi v Americe psaním uživil, ale musel bych psát kuchářky.“ IK

# Samizdatová filmová publicistika vychází na scénu

Zdálo by se, že 25 let po sametové revoluci již bylo prozkoumáno, zveřejněno a vydáno vše podstatné, co v období normalizace vyšlo samizdatem. Ovšem, opak je pravdou. Stále se nacházejí nedostatečně probádaná témata. Jedním z nich je samizdatová a exilová filmová publicistika. Právě letos vrcholil čtyřletý výzkumný projekt vedený Národním filmovým archivem, který má být završen podzimním vydáním kritického výboru z textů uvedeného žánru.

V besedě věnované tomuto projektu se virtuálně na velkoplošné projekci představil kritik **Michael Špirit** a osobně pak dramatik **Milan Uhde**.

Ten zavzpomínal na své počiny publikované v samizdatovém *Obsahu*. *Obsah* byl neredigovaný „nečasopis“, do kterého přispívalo pravidelně 19 autorů. Každý z autorů měl za povinnost přinést jakýkoliv literární či novinářský počín ve 20ti stejnopisech. Z nich se sestavilo 20 kopií „tiskoviny“. Jedna byla určena do ciziny, kam ji pravidelně odvážel kulturní atašé západoněmecké ambasády, 19 zbylých kopií si rozebrali sami autoři. Sofistikovaná konspirace dala sborníkům jejich jméno. Participující autoři si vystavěli obrannou argumentaci, že nejde o časopis, protože sborník nemá žádný název. Úvodní strana to-

tiž vždy začínala jen slovem obsah, pod kterým následoval seznam příložených příspěvků. Odtud se pravidelníku začalo říkat *Obsah*. Sám Milan Uhde publikoval v *Obsahu* svoji kritiku televizní inscenace *Aféra Platfus*, kterou v roce 1986 natočila ČST podle scénáře Zdeňka Svěráka.

Kritické statě a recenze na filmové a televizní počiny se objevovaly rovněž redakčně koncipovaném *Kritickém sborníku*, na jehož vydávání se podíleli například Luboš Dobrovský nebo Jan Trfulka a později rovněž i *Revolver revue*. Na podrobnější studii si musíme počkat do podzimu, kdy kritický sborník vyjde. Raš

# Psací stůl jako lék

Setkání s ruským spisovatelem, filosofem a historikem kultury **VLADIMÍREM KARLOVIČEM KANTOREM**.

„*Intelektuál je proto intelektuál, že je to člověk, který nemůže žít, aniž by přemýšlel, četl a přenášel své myšlenky na papír. V každém případě, když nepišu ani nečtu, onemocním. Ano, doslova. A jediný lék, který existuje, je návrat k psacímu stolu. To dělám celý život,*“ přiznal na pátečním setkání ruský spisovatel a myslitel Vladimír Kantor. Sešel se s nimi ve společnosti překladatelky Aleny Morávkové, která před několika týdny představila tuzemské literární veřejnosti první v Čechách vydanou knihu, výbor tří novel

nazvaný **Existuje bytost odpornější než člověk?** Knížka je šířavým a přitom hluboce lidským pohledem na realitu současného života v Moskvě. Jednotlivé příběhy ovšem přinášejí i hluboké filosofické a psychologické reflexe a úvahy. Vladimír Kantor přiblížil, jak novely vznikaly, ale představil i kořeny a východiska své literární tvorby. Přiznal celoživotní rozpolení mezi literaturou a vědou, přičemž věda byla jeho oporou v časech, kdy společenské prostředí jeho tvorbu příliš nepřál. Zmínil i české autory, k nimž má obzvláště výrazný vztah, jako jsou Karel Čapek, Franz Kafka nebo Jaroslav Hašek. „*Od mládí jsem*



opakovaně četl *Svejka* a mnohé scény a věty *dnodes umim nazpamět*.“ Za podstatný princip literární tvorby V. Kantor považuje upřímnost sobě samému a dodává: „*Spisovatel je nezávislá hodnota, kterou nikdo neuděluje ani nikdo neodvolává.*“ IK

# SLOVNÍK ROKU

Setkání u příležitosti předání cen Slovník roku zdaleka nebylo jen o oceněných. Hovořilo se o záladnostech překladů, o tom, jak slovníky vznikají, a vůbec bylo toto setkání pro návštěvníky veletrhu zajímavé a přínosné. Nahlédnout do slovníkové kuchyně totiž rozhodně není nudné, jak by se na první pohled mohlo zdát. Slovník už dávno není jen zařité klíše, kdy k určitému heslu v daném jazyce následuje jeho překlad a výklad v jazyce jiném. Slovníky mají mnohem širší záběr. To dokazuje i jedna z oceněných prací, publikace **Teplá Praha: Průvodce po queer historii hlavního města 1380 až 2000**. Jan Seidl, který s kolektivem autorů tento netradiční slovník vytvořil, seznámil návštěvníky veletrhu s důvody zrodu této knihy i s pátráním po tom, kde se v češtině vzalo slovo „teplý“, jímž jsou homosexuálové častováni. „*Mys-*



*lím, že jde o překlad z němčiny, ale zcela jasný původ znám není,*“ řekl s humorem a nadhledem Jan Seidl, který si za svou práci odnesl čestné uznání. Cenu poroty za výkladový slovník získal letos Zdeněk Vašků za knihu **Hold slunci, dešti půdě a pluhu**. Cenu poroty za překladový slovník si odnesl Jan Valeška za **Slovník anglických frázových sloves a odvozených jmenných složenin**. V kategorii encyklopedické dílo obecně ocenila porota Jiřího Hřúzu a jeho knihu **Svět měst** a v kategorii Encyklopedické dílo historické zvítězila

Eva Semotánová a kolektiv s **Akademickým atlasem českých dějin**. Cena za elektronický slovník připadla Miroslavu Horáčkovi za **Atlas ryb**. Hlavní cenu Slovník roku 2015 získal **Soubor 7 slovníků pro interkulturní práci**. K převzetí této ceny se dostavil ryze ženský kolektiv na první pohled rozdílných etnik, což dávalo tušit, že slovník vzniká opravdu v povolání rukách. Letos bylo do soutěže přihlášeno 61 prací a vítězům tedy patří velké gratulace. JaM

# Co Chilan, to básník



Na sklonku druhého výstavního dne se v literární kavárně konala beseda věnovaná chilské literatuře. Setkání zaštiťoval velvyslanec v České republice Rodrigo Gaete, jenž svým proslulým přívalem hosty debaty. O literárním významu země na pobřeží Tichého oceánu hovořili Anežka Charvátová, prof. Anna Housková a chilský spisovatel žijící v Praze Jorge Zúñiga. Hned na úvod se přítomní zaměřili na kontroverzní postavu Nicanora Parry. Tento antibásník, který nedávno oslavil sto let, je uznáván za svou práci, kterou revitalizoval španělštinu v moderní poezii. Zároveň však velmi rád provokoval a mnoho antipatií si získal jak u chilské pravice, tak i levice. Český čtenář se zatím mohl seznámit s jeho dílem jen díky sbírce *Básně proti plešatění*, jež vyšla již před více než deseti lety. To se však velmi brzy změní

– nový sborník Parrových textů připravuje překladatel Petr Zavadil. Dalšími probíranými autory byli například Gabriel Mistral, vypravěč Luis Sepúlveda, světoběžník Roberto Bolaño, detektivkář Roberto Ampuero nebo nedávno zesnulý rebel a transvestita Pedro Lemebel. Zájem publika vzbudilo také jméno Isabel Allende. Tato spisovatelka, přezdívaná díky své oblibě v magickém realismu „*Márquez v sukničce*“, je u nás známá především svými romány spadajícími do žánru červené knihovny. Velkou senzací na závěr pořadu vzbudila hromádka útlých červených knížek, ležící před hosty besedy. Velvyslanectví Chile totiž u příležitosti již zmíněných stých narozenin Nicanora Parry připravilo sbírku několika jeho básní. Návštěvníky neodradil ani fakt, že šlo o texty v originálním jazyce, a zájem o ni projevil řada diváků. OŠ

# Multimediální rande s knihou

V pátek 15.5. byla na veletrhu představena nová kniha z produkce Edice ČT s názvem **Rande s fyzikou** autorů Radomíra Šofra, Martina Vlachy a Zdeňka Drozda. Neobvyklé na této publikaci je propojení textu s ukázkami z natočených pořadů ČT. Kniha totiž obsahuje na padesát QR kódů, prostřednictvím kterých (při zapojení chytrých technologií) může čtenář v přesném místě textu zhlédnout krátkou doplňující videoukážku a opět pokračovat ve čtení textu. Je to moderní a jednoduché. Zdá se, že vkládaným DVD do knih již definitivně odzvonilo a přichází forma kombinované multimediální četby. Křest knihy, kterou partnersky podpořila Matematicko-fyzikální fakulta UK, proběhne v sobotu 16.5. od 12.00 v sále *Rosteme s knihou* a následovat bude autogramiáda na stánku ČT. red



Tématem byl v obou případech stav čtenářstva v České republice, zájem o čtení vůbec, rozvrstvení čtenářů z hlediska mnoha kritérií, ať už věkových, sociálních, demografických či dalších. Z debaty, která se do značné míry opírala o cyklický výzkum z let 2007, 2011 a 2013, vyplynulo mnoho zajímavých informací. Namátkou fakt, že Česká republika je na tom, co do čtení, poměrně dobře. Ve skupině těch, kdo přečtou alespoň jednu knihu ročně, patří k evropské špičce společně s Holandskem. Velkou Británií a skandinávskými zeměmi. Mezi čtenáři s deklarovanými průměrnými sedmi tituly ročně patříme k lepšímu průměru, zato „čtenářská šlechta“ s více než padesáti knížkami do roka, je u nás vysoko nad mezinárodním průměrem. Poezii čte pravidelně jedno procento zkoumaných, občas dvacet procent a plných padesát procent je přesvědčeno, že se s poezií nikdy v životě ne-

setkalo. Z průzkumu vyplynulo i zjištění, že obávaný internet nepředstavuje nijak zásadní ohrožení pro čtení jako takové. Profesor Jiří Trávníček ho označil za „supernovu v Gutenbergově galaxii“. Bez zajímavosti nebylo ani zjištění, týkající se přímo veletrhu Svět knihy. Ten je v daleko širší míře znám návštěvníkům mimopražským než obyvatelům kulturními událostmi zahlceného hlavního města. Reč byla ovšem i o grantové politice, o nakladatelské činnosti, v níž připomněl prof. Trávníček mimořádně komplexní historickou osobnost Jana Otty. Celkově ale není potřeba na otázky čtení či nečtení pohlížet příliš pesimisticky. České čtenářstvo odolává vlivům, a to i v souvislosti s tím, že knižní trh se v posledních letech zvýšil čtyřnásobně, zatímco časopisecký osminásobně, rozhlasový dvacetinásobně a televizní dokonce osmdesátinásobně. Přesná čísla lze dohledat v obou zmíněných publikacích. IK